

Vrijheid van meningsuiting

“Ik mag zeggen wat ik wil, jij niet.”

Velen verstaan onder vrijheid van meningsuiting dat je vrij bent om je mening te zeggen over alles waarover je een mening hebt. Vraag is of vrijheid van meningsuiting inderdaad die strekking heeft en de onmiddellijk erachter liggende vraag is dan wie dat bepaalt.

In het ik-tijdperk, waarin ‘ik’ het centrum van het leven ben –eventueel uitgebreid met degenen die ‘ik’ tot dat centrum toelaat- ben ‘ik’ degene die bepaalt wat de strekking van vrijheid van meningsuiting is. En dat kan dus de bovenstaande strekking zijn.

Daartegenover kan gesteld worden dat ‘vrijheid van meningsuiting’ een taaluitdrukking is en dat taal niet door alleen ‘ik’ gevormd wordt of gesproken. Het is daarom misschien wel aardig eens te kijken naar wat de betekenis van deze uitdrukking is volgens de boeken, die zich met taal bezighouden en waarin de betekenis van woorden is vastgelegd. Taal is immers een medium waar ‘ik’ gebruik van maakt: meestal om met anderen –al dan niet uitsluitend in ‘mijn’ centrum– in contact te zijn.

Onder ‘vrijheid van’ wordt meestal een afwezigheid verstaan: ‘vrijheid van dwang’ bijvoorbeeld is de vrijheid die ik heb niet door iemand anders gedwongen te worden tot iets wat ik niet wil. Het zal niet deze vrijheid zijn die bedoeld wordt in ‘vrijheid van meningsuiting’. Dat zou immers de vrijheid inhouden die ik heb om mijn mening niet te uiten, maar aanhangers van de vrijheid van meningsuiting bedoelen juist het tegenovergestelde, namelijk ‘vrijheid tot’. Dat is de vrijheid mijn mening tot uitdrukking te brengen. Laten we het op die vrijheid houden: dat ik niet word belemmerd om, in staat ben om mijn mening te uiten wanneer, waar, en tegen wie ik dat wil.

Met ‘mening’ wordt vooral bedoeld: ‘wat ik vind’. Van Dale geeft als omschrijving: wat je meent t.a.v. een persoon, kwestie of geval en als synoniemen: denkbeeld, denkwijze, gevoel, inzicht, kijk, oordeel, opinie, opvatting, standpunt, visie.

Gaat aan de vrijheid van meningsuiting niet eigenlijk een vraag naar de vrijheid van mening vooraf? Voor ik vrij mijn mening kan uiten zal ik vrij moeten zijn te denken wat ik wil. Kan ik met andere woorden mijn mening vrij uiten als die mening mijn mening niet is, bijvoorbeeld omdat ik gedwongen wordt een andere mening te uiten dan wat ik werkelijk meen. En wanneer is dat het geval of anders gezegd: wanneer is een mening in alle vrijheid verkregen? Bestaan er eigenlijk wel in alle vrijheid verworven meningen? Hier raken we aan de vorming van het individu, aan de cultuur waarin hij leeft, aan zijn psychologische ontwikkeling. Laten we deze achterliggende vraag niet verder verkennen. Hij zegt op zichzelf al voldoende over hoe beperkt de vrijheid van meningsuiting kan zijn.

Maar laten we daarnaar terugkeren: de vrijheid van meningsuiting. Is de betekenis daarvan inderdaad dat ik de vrijheid heb te zeggen wat ik wil, tegen wie ik dat wil, en wanneer en waar ik dat wil. En dat niemand, maar dan ook niemand mij mag belemmeren die mening zo te uiten als ik dat wil. Dat is immers zoals velen de betekenis van vrijheid van meningsuiting voelen. Ik mag toch zeggen wat ik wil? Dat kun jij me niet verbieden!

We zoeken het toch maar op in de Van Dale:

“vrijheid van meningsuiting in de Universele verklaring van de rechten van de mens vastgelegd fundamenteel recht van de burger om uiting te geven aan zijn meningen en overtuigingen zonder voorafgaande controle door de staat= vrijheid van expressie”.

Aha, deze vrijheid gaat dus helemaal niet over dat ik mag zeggen wat ik wil, maar dat de staat mij niet mag belemmeren te zeggen wat ik wil, te belemmeren in mijn meningsuiting. Is dat even een ander perspectief. Gaat het toch om ‘vrijheid van’ in de betekenis van afwezigheid, zoals hierboven aangegeven, namelijk vrijheid van belemmering van meningsuiting door de staat.

Maar ... hoe zit het dan met mijn vrijheid van meningsuiting – los van de staat? Zoals ik het nu eenmaal voel betekent die toch echt dat ik mag zeggen wat ik wil! En als de staat me daarin niet mag belemmeren. Mag jij me dan wél belemmeren mijn mening te uiten? Ik dacht het niet. Ik zeg wat ik wil en als jou dat niet aanstaat dan donder je maar op. Deze wereld is van mij. Wat denk je wel, eikel?

Juni 2021